

स्वर्गद्वारी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
स्वास्थ्य शाखा, भिगू प्युठान
स्वास्थ्य प्रवर्धनका लागि ३ स अभियान कार्य संचालन निर्देशिका २०७८

स्वस्थ नागरिक बन्नकालागि स्वास्थ्यका मुख्य ५ वटा क्षेत्रहरुमा केन्द्रित रहेर स्वास्थ्य सेवाहरु प्रवाह भइरहेका हुन्छन् । प्रवर्धनात्मक स्वास्थ्य सेवा(Promotive Health service),प्रतिकारात्मक स्वास्थ्य सेवा(Preventive health service),उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा(Curative Health Service)पुनरस्थापनात्मक स्वास्थ्य सेवा(Rehabilitative Health Service) र प्रशामक स्वास्थ्य सेवा(Palliative Health Service)मध्येको प्रवर्धनात्मक स्वास्थ्य सेवा(Promotive Health service) पहिलो र महत्वपूर्ण स्वास्थ्य सेवाको व्यापक प्रयोगद्वारा स्वस्थ र समृद्ध स्वर्गद्वारी नगरपालिका बाउनका लागि स्वर्गद्वारी नगरपालिकाको स्वास्थ्य नीति तथा पञ्च वर्षिय रणनीतिक योजना(२०७६-२०८१)को निति ८ को रणनीति ८.४मा स्वास्थ्य,पोषण र पूर्ण सरसफाई प्रवर्धनका लागि बहुक्षेत्रीय समन्वय र सहकार्यमा ३ सूअभियान(सफा चर्पी,सफा भान्सा,सफा घर आँगन र हराभरा करैसावारी) संचालन गरिनेछ, भन्ने बुढालाई साकार पार्न आ.ब.२०७८।०७९ को वार्षिक कार्यक्रममा स्वास्थ्य प्रवर्धनकालागि ३ स अभियान कार्यक्रम राखिएको छ र यसलाई संचालन गर्न तपशिल बमोजिम कार्यसंचालन निर्देशिका २०७८ तयार गरिएको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाई र स्वास्थ्यका विभिन्न सुचकहरु पुरा गरि यस नगरपालिकालाई पूर्णसरसफाइयुक्त नगरपालिका बनाउने उद्देश्यलाई परिपुर्ति गर्नका लागि सर्वसाधारण जनताहरुले सजिलै बुझि ब्यवहारमा ल्याउन तथा बहुक्षेत्रीय सहकार्य र समन्वयमा सबैमा अपनत्व कायम गर्नकालागि यो अभियानको खाका तयार गरिएको छ । यो अभियानको पहिलो शर्त भनेको खानेपानीको सर्वशुलभ आपूर्ति सबै नगरबासीहरुको घर घरमा(एक घर एक धारा) पुर्याउनु हो । यसकालागि सर्वप्रथम एक घर एक धाराको ब्यवस्था भएका नगरपालिकाका सबै वडाका एक एक बस्तीहरुको छनौट गरि नमूना बस्तीको रुपमा विकास गरिने छ । यो अभियानमा गरिने क्रियाकलापहरु तपशिल बमोजिम हुनेछन् ।

१.३ स अभियानको बारेमा नगरपालिका स्तर र वडा स्तरमा एक अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

२. नगरपालिकाका सबै वडाका एक एक बस्तीहरुको छनौट गरि नमूना बस्तीहरुको रुपमा विकास गर्न अभियान केन्द्रित रहने छ ।

३. बस्तीको छनौट गर्दा पानीको ब्यवस्था भएका कम्तिमा ३० घरधुरी छनौट गर्नुपर्नेछ ।

४.बस्ति बस्ति हुदै क्रमशः पुरै वडा र नगरपालिकालाई बि.स.२०८१ सम्ममा स्वास्थ्य प्रवर्धनको नमूना पालिका घोषणा गरिने छ ।

५.३ स अभियान बहुक्षेत्रीय निकायहरु(स्वास्थ्य,शिक्षा,खानेपानी तथा सरसफाई,महिला तथा बालबालिका,कृषि,पशुसेवा आदि)को समन्वय र सहकार्यमा संचालन गरिने छ ।

६.३ स अभियानका सूचकहरु अनुसुची १ बमोजिम हुनेछन् ।सोही सुचकहरु पुरा गर्न आवश्यक सहयोग गर्न बिषयगत शाखाहरु जिम्मेवार बन्ने छन् । सबै सुचकहरु पूरा भएपछि उक्त बस्ती हुदै वडालाई स्वास्थ्य प्रवर्धनको नमूना बस्ती/वडा घोषणा गरिदै लगिने छ ।

७.३ स को विश्लेषण

क.पहिलो स = सफा चर्पी : हाम्रो नगरपालिका खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेको सन्दर्भमा सबैको घरमा चर्पी छ र सबैले चर्पीको प्रयोग गर्दछन् भन्ने नै छ ।यस्तो अवस्थामा हामीले प्रयोग गर्ने चर्पी कति सफा छ र सफा चर्पीहुनकालागि के के आवश्यक पर्दछ ?यी बिषयनै यसका सुचक हुन ।सफा चर्पीका लागि पहिलो आवश्यकता पानी हो त्यसैले एक घर एक धाराको नारालाई यसले माग गर्दछ

।पानीको धारा,साबुन,ब्रस,हारपिक वा फिनाइल,गोपनियताका लागि चुकुलसहितको ढोकाको व्यवस्था समेत यस भित्र पर्दछन् ।यहा सबैले बुझनु पर्नेकुरा के छ भने जसको चर्पी सफा र व्यवस्थित छ उसको अरु कुरा स्वतः व्यवस्थित हुन्छ ।

ख.दोस्रो स = सफा भान्सा : भान्सा हाम्रो स्वास्थ्य र जिवन संग जोडिएको महत्वपूर्ण पाटो हो ।भान्साको उचित व्यवस्थापन नै सफा भान्सा भन्न खोजिएको हो । यस भित्र मुख्य ५ वटा सुचकहरु पर्दछन् ।

१.धुवा रहित चूल्हो : यस भित्र भान्सामा धुवा निकै कम दिने खालको चूल्हो व्यवस्था छ कि छैन भन्न खोजिएको हो ।यस अन्तरगत दाउराबाट बाल्ने आधुनिक चूल्हो,गोबर ग्यास,एलपि ग्यास आदिबाट चल्ने चूल्हो,इलेक्ट्रिक चूल्हो आदि पर्दछन् ।

२.शुद्ध पिउने पानी : पानी शुद्धिकरणका विभिन्न प्रविधिहरु मध्ये कम्तिमा एउटा प्रविधि अनिवार्य प्रयोग गरेको हुनुपर्ने छ ।चालु अवस्थामा रहेको फिल्टर प्रविधि लाई अनिवार्य शर्त बनाइएको छ ।

३.दैनिक प्रयोगमा आउने भाडावर्तनको व्यवस्थापन : दैनिक खाना पकाउन र खानामा प्रयोगमा आउने भाडावर्तनहरुलाई रयाकमा मिलाएर राख्ने व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

४.पकाउन तयार भएका खानेकुराको व्यवस्थापन : चामल,दाल,पिठो,,मसला,नून,तेल आदिलाई बन्द बट्टा वा बिको भएको भाडोमा राख्ने तथा तरकारीहरुलाई तिनीहरुको प्रकृति बमोजिमको व्यवस्थापन गरि,मुसा,भिगा,किटपतडग आदिबाट संरक्षण को व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

५.खाने खाने ठाउँको व्यवस्थापन : खाना खाने ठाउँ सफा र व्यवस्थित हुनु पर्दछ । ठाउँ अनुसार कुर्सी,टेबल वा गुन्द्री,चकटी आदिको प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

ग.तेस्रो स = सफा घरआँगन र हराभरा करेशाबारी : घर भित्र,बाहिर र घर वरिपरिको सरसफाइ तथा घरबाट निस्कने विभिन्न खालका फोहरहरुको उचित व्यवस्थापन महत्वपूर्ण पाटो हो ।अझ यसमा पनि आफ्नो घरको ठाउँअनुसार फल,फुल र हरिया सागपात सहितको हराभरा करेशाबारीले शारिरीक मात्र नभई मानसिकरूपमा समेत स्फुर्ति प्रदान गर्न मद्दत गर्दछ ।यसका लागि मुख्य रूपमा तीनवटा सुचकहरुलाई हेरिन्छ ।

१.घर भित्र र बाहिरको सरसफाई : घर भित्र का विभिन्न कोठाहरु,गल्ली,बरान्डा,छत,भित्ता आदिको सरसफाइ तथा घर बहिरको पेटी,आगन,गोठ आदिको नियमित सरसफाइ भए नभएको हेरिन्छ ।

२.फोहरको उचित व्यवस्थापन : फोहरको प्रकृति अनुसार बिसर्जनको व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ । सडेर जाने फोहरलाई मलको रूपमा प्रयोग गर्ने,नसडने फोहरलाई गाडने वा नगरपालिकामा पठाउने व्यवस्था गरिनु पर्दछ ।

३.हराभरा करेशाबारी : घरको बनावट तथा जग्गाको अवस्था अनुसारको करेशाबारीको अनिवार्य व्यवस्था हुनुपर्दछ । कम्तिमा एउटा घरपरिवारले दुइवटा मौसम अनुसारको फलको बिरुवा,फुलको बिरुवा तथा हरिया सागपात र तरकारी लगाएकै हुनुपर्दछ ।